

Kanttekeningen bij het coalitieakkoord

C.A. de Kam*

Op 7 februari 2007 sloten het CDA, de PvdA en de ChristenUnie een akkoord dat ten grondslag ligt aan het op 22 februari ingezworen al weer vierde kabinet onder leiding van premier Balkenende. De redactie van het Tijdschrift prijst zich gelukkig met de commentaren op dit akkoord die vijf hooggeleerde waarnemers desgevraagd hebben geleverd.

Goudswaard analyseert het voornemen van het kabinet om de financiering van de uitkeringen krachtens de Algemene Ouderdomswet in sterkere mate te fiscaliseren. Fiscalisering wil zeggen dat de voor de AOW-uitkeringen benodigde middelen worden gefourneerd in de vorm van een rijksbijdrage ten laste van de algemene middelen. *Goudswaard* plaatst diverse kritische kanttekeningen bij het vernuftige compromis uit het coalitieakkoord. Het plan is uitvoeringstechnisch erg complex. Wie tot de leeftijd van 65 jaar doorwerken, ontsnappen aan de nieuwe heffing. Dit is nadelig voor lager opgeleiden, die in het algemeen eerder tot de arbeidsmarkt zijn toetreden, relatief vaak in lichamelijk slopende beroepen. In zijn visie is het doorslaggevende bezwaar tegen deze variant van fiscalisering dat hij zeer weinig bijdraagt aan het opvangen van de vergrijzingskosten. De auteur geeft de voorkeur aan een variant waarbij iedereen van 65 jaar en ouder boven een bepaalde inkomensgrens meebetaalt aan de AOW.

Verbon besteedt aandacht aan de passages uit het akkoord die zijn gewijd aan de inspanningen op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking. Hij beklemtoont dat over de effectiviteit van hulp aan de Derde Wereld in economenkringen heel verschillend wordt gedacht. Het is dan ook verbazingwekkend dat de net aangetreden bewindsman, Koenders, stellig meent dat bekend is welke vormen van hulp wél en niet effectief zijn. In het afgelopen decennium hebben donorlanden in toenemende mate eisen aan het ontvangende land gesteld. De effectiviteit van deze beleidsinzet lijkt gering te zijn. *Verbon* noemt het opvallend dat het regeerakkoord zwijgt over de grote negatieve effecten van de aan Europese boeren verstrekte landbouwsteun. Het is wel zeker dat vermindering van die subsidies de economische positie van de ontwikkelingslanden daadwerkelijk zou versterken.

Den Butter richt zijn vizier op het innovatiebeleid van het net aangetreden kabinet. De nadruk bij nogal wat economische bedrijvigheid in ons land ligt op de regievoering en de verlaging van transactiekosten in productieketens. Bij innovaties in de 'transactie-economie' valt vooral te denken aan verbeteringen in de externe en interne organisatie van bedrijven. In een transactie-economie zijn een ander soort innovaties nodig dan in een economie die vooral op de eigen productie drijft. *Den Butter* concludeert dat de aangekondigde maatregelen om kennisinvesteringen te bevorderen een nogal traditioneel karakter hebben. Het kabinet wil de winnaars steunen, maar is in feite niet in staat die aan te wijzen.

Caminada wijst op een groeiend probleem bij het inkomensbeleid dat het kabinet-Balkenende voor ogen staat: *fine tuning* van het fiscaal-sociale instrumentarium om bepaalde groepen gericht tegemoet te komen is steeds lastiger. In de afgelopen vijf jaar zijn steeds meer heffingskortingen in het leven geroepen. Bij deze trend komen grenzen in zicht. Een groeiend probleem is dat huishoudens met de laagste inkomens steeds vaker een verzilveringsprobleem hebben: ze zijn zo weinig inkomensheffing verschuldigd dat zij niet langer van kortingen op de verschuldigde heffing kunnen profiteren. Voor de kinderkorting wordt nu voorgesteld deze met ingang van 2008 uit te keren in de vorm van een toeslag. *Caminada* vraagt zich af waarom andere groepen met een verzilveringsprobleem niét langs deze weg uit de brand worden geholpen. Bijkomend voordeel is dat de met toeslagen gemoeide uitgaven – anders dan de middelen die de overheid derft door heffingskortingen – expliciet op de begroting verschijnen. Het aanvragen van steeds meer toeslagen verhoogt wel de administratieve lasten voor gezinshuishoudens. Opvallend is dat het kabinet op termijn ook een heffingskorting uit de wereld wil helpen: de 'aanrechtssubsidie' voor de niet buitenshuis werkende partner.

Mol signaleert dat pogingen om de dienstverlening door de overheid te verbeteren via verzelfstandiging van overheidsdiensten gepaard is gegaan aan een sterke toename van de regeldruk. Desondanks bestaat de indruk dat bestuurders van woningcorporaties, instellingen voor gezondheidszorg en zo verder de belangen van de afnemers van hun diensten niet steeds voorop stellen. Het kabinet zoekt een oplossing in de vorm van de maatschappelijke onderneming. Een vertegenwoordiging van (direct) belanghebbenden zou hierbij een cruciale rol gaan vervullen, naast de reeds gebruikelijke Raad van Toezicht. Toch lijkt deze stapeling van toezichthouders onvoldoende tegenwicht te kunnen bieden aan de voortschrijdende bureaucratisering in de publieke dienstverlening. Het maatschappelijk belang wordt in het management van de maatschappelijke onderneming pas echt geïnternaliseerd wanneer de managers zich de bijbehorende waarden en normen zelf eigen maken.

Flip de Kam

* Hoogleraar Economie van de Publieke Sector, Rijksuniversiteit Groningen.